

~ 1 ~

16.11.2019

דף מידע 232

חברי ארגון נכבדים

- [אזכרה בבילגוראיי ליהודי העיירה חומר נוסף שהתפרסם בעיתונות ובטלוויזיה](#)
- [ביקור בזק של משלחת מעפולה בבילגוראיי נובמבר 2019.](#)
- [בילגוראיי הישנה וההיסטורית – קהילה של צדקה וחסד – המטבח הבילגוראיי](#)
- [הרב צבי יחזקאל מיכלסון יליד בילגוראיי שהיה לרבה של וורשה ופלונסק ושנרצח בטרבלינקה.](#)
- [סרטון היסטורי – כיבוש מינכן ע"י הצבא האמריקאי 30.04.1945](#)

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 2 ~

אזכרה בבילגוראיי ליהודי העיירה חומר נוסף שהתפרסם בעיתונות ובטלוויזיה. [לחץ על התמונות]
חומרים אלו הגיעו אלי מאוחר יותר, ולכן, אף שהם משלימים ועוסקים באותו נושא שפירסמתי בדף העידכון הקודם
הרי שלא נכללו בו אז ועכשיו אני מפרסמם לראשונה בשל חשיבותם וכדי להראות את ההדים שהאירוע עשה.

מן העיתונות המקומית

כתבה נוספת מהעיתון ואתר האינטרנט [bilgorajska](https://www.bilgorajska.pl)

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

ארגון יוצאי בילגוראיי בישראל
Bilgoraj Jewish survivors Organization - Israel
www.bil-is.com

~3~

Bilgorajska Telewizja Kablowa

5 בנובמבר ב-16:09

מתוך שידור טלוויזיה

ביקור בזק של משלחת מעפולה בבילגוראיי נובמבר 2019.

משלחת מעפולה בראשות ראש העיר אבי אלקבץ הגיעה לביקור בזק בבילגוראיי והמשיכה משם ללובלין מלווים בראש עיריית בילגוראיי – יאנוש רוסלאן וידידנו ארתור בארה. התמונות המצורפות צולמו ב 08.11.19.

בתמונה מימין לשמאל: ראש העיר בילגוראיי יאנוש רוסלאן, ראש העיר עפולה אבי אלקבץ וארתור בארה.
ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

ארגון יוצאי בילגוראיי בישראל
Bilgoraj Jewish survivors Organization - Israel
www.bil-is.com

~ 4 ~

חברי המשלחת ומלוויהם מבילגוראיי [התמונה צולמה בלובלין]

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 5 ~

בילגוראיי הישנה וההיסטורית – קהילה של צדקה וחסד – המטבח הבילגוראיי

את סיפור המטבח סיפרתי לראשונה במהלך טקס האזכרה ב 01.05.11 בעקבות עיון בספר "חורבן בילגוראיי" אני מעלה אותו כאן מחדש כי קיבלתי מפולין תמונה שצולמה ב 1917 של אותו מטבח המצורפת בזאת, ומשום שכל שמרבים לספר על העיירה, כעיירה של עזרה הדדית וצדקה בגלוי או בסתר, הרי זה משובח. וכבר אמר שלום-עליכם: "יהודים וצדקה הולכים תמיד ביחד, או שהם נותנים, או שהם מקבלים"... בתמונה זאת רואים הן את "הנותנים" והן את ה"מקבלים" [עניי העיר והנזקקים] מישהו טרח וחתך ריבוע בתמונת את הראש של האישה האוחזת במצקת שליד הסיר. איני יודע מה מקור התמונה ומה הסיבה 'לחיתוך', אני יכול רק להעלות השערות: שאולי המצלמת, מחמת הצניעות, לא חפצה שיראו אותה בתמונה [אך זה פחות סביר], ואולי בעלי התמונה היו ב'ברוגז' איתה ובשבילהם היא לא הייתה קיימת יותר ולכן חתכו אותה מתוך התמונה, אני מכיר מקרים דומים שכך נהגו, אפילו [רְחֻמָּא לִיצְלוֹן] בתוך משפחתי בדור של הוריי...

מהשלטים שמאחור מקבלים חיזוק לכתוב בהמשך שהמטבח לנזקקים הוקם בתקופת מלחמת העולם הראשונה ובעקבות כיבוש המקום ע"י האוסטרים, שכן השילוט הוא בגרמנית השלט השמאלי מכריז שזה מטבח לנזקקים יהודיים בבילגוראיי, השלט המרכזי מדבר על חלוקת ארוחות צהריים והימני מספר שהמטבח בחסות הגברת קארולה שראנץ [ראה בהמשך מי היא אותה גברת].

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 6 ~

ואמנם, בילגוראיי הייתה עיירה של אנשים שכאלה, של עזרה הדדית, של חן וחסד וגמילות חסדים, מעשים אלו היו עוד מימים ימימה למשל בעמודים 81-83 בספר חורבן בילגוראיי מתארת הניצולה שושנה לרמן את הקמת מוסד צדקה הזה: כותרת הפרק היא: "די קיך און דער קינדער-היים" [המטבח ובית היתומים] והיא מספרת שכבר במלחמת העולם הראשונה, שעה שבילגוראיי הייתה תחת כיבוש אוסטריה, שרויה הייתה העיירה במשבר כלכלי קשה ביותר, הכל נעצר בה, מקומות עבודה חדלו מפעילות, המסחר שבת, ומצוקת רעב קשה שרתה עליה. המצב לא נתן מנוח לאותם שעוד יכלו להביא פת לחם הביתה וביזמתם של מונייק, קובה ואסתר ברפמן, פערל וגולדה הוניגבוים, רויזה שוורדשאף, ברכה וחנה גרוייסמן, יעקב מרמלשטיין, שרענצע שפירא והרשקע גולדברענר, הוקם מטבח שיום ביומו הוציא מתוכו ארוחות צהריים ליהודים הנזקקים, היא מספרת שבכל תקופה היה בבילגוראיי קצין יהודי בצבא האוסטרי אחד שכזה 'שראנץ' שמו ואשתו לקחו על עצמם את הפעולה. אני קורא את מה ששושנה כותבת ושואל את עצמי, איך הם ממנו את פעילותם, באיזה כסף קנו את מצרכי המזון? ושושנה מספקת תשובה ומספרת: "כדי שיוכלו לממן את המטבח הוקם בבילגוראיי חוג דרמטי, שלראשונה בבילגוראיי הפיק וביצע הצגות רבות.

הם הפיקו את 'המלך ליר', 'לא פחות ולא יותר', והם זכו להצלחה וכבוד גדול, היו פופולאריים ועשו אירועים שונים כדי לספק בילוי לתושבים, וזה הביא את האפשרויות לקיים את המטבח. אפילו המציאו שיר:

"גייט א יאלד א קאפעליוש

פארמאגט ער נישט קיין העלער

גייט ער אין דער קוכניע אריין

לעקט דארט אויס די טעלער".

ובתרגום חופשי שלי לעברית:

ברחוב צועד לו הטיפש עם כובע על פדחת

הולך לו הבחור בסך ובכיסיו קדחת

אל המטבח הוא רק נכנס ומגלה צפחת

לא חושב יותר מדי ומלקק צלחת.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il

ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il

פקס: 03-5718129

~7~

טוב, אז אתם מבינים? אין כסף והציבור סובל מחרפת רעב, אז מה עושים, אוספים את הכסף מהציבור בעזרת הצגות של החוג הדרמטי. אז אם אין כסף לאוכל, אז איך זה שיש כסף ללכת להצגות של החוג הדרמטי? מנגד מטבח צריך כסף יום ביומו, אז צריך הרבה הצגות כמעט כל יום הצגה שהכספים יספיקו למטבח, אז איך זה קורה? האם בילגוראיי שלנו הפכה לוורשה או קראקוב שאפשר לחזור כל כך הרבה פעמים על 'המלך ליר' או אולי כל תושב בעיירה 'הענקית' שלנו הלך לראות את המחזה יום כן, יום גם כן? משהו לא כל כך ברור כאן, אבל עובדה! היה מטבח שעבד ללא הפסקה וסיפק מזון לנזקקים והיה חוץ מזה גם חוג דרמטי שהפיק את 'המלך ליר', ומזון רוחני לא פחות חשוב ממזון גופני...

ואז, כפי שכותבת שושנה, פרצו מגיפות בבילגוראיי: הכולרה והטיפוס שגבו קורבנות רבים. ונותרו יתומים ללא אב ואם, אז אותו ועד פעולה העביר את המטבח לרחוב שבסקי לביתו הגדול של דוד פורער, ושם ייסדו בית יתומים, אספו לשם את הילדים, טיפלו בהם כמו היו ילדיהם עצמם, רחצו אותם, סיפרו את שערות ראשם, והלבישו את כולם בתלבושת אחידה, גייסו חלק גדול מהנוער הבילגוראיי והללו עבדו בנאמנות בלב ונפש, חילקו אותם לקבוצות, וכל קבוצה ביום שיועד לה התייצבה בבית היתומים והם בהתנדבות בישלו את האוכל עבור בית היתומים והאוכל שחולק לנזקקים. לפני פסח התגייסו כל בני הנוער לאפיית מצות וכל נזקק בבילגוראיי קיבל לביתו משלוח של מצות ויין. במעשים אלו רשמו לעצמם מארגני מפעל זה דף זוהר בהיסטוריה של העיירה. אך דף זה עלה בלהבות והוציא נשמתו יחד עם יתר קדושי העיירה ואם לא היה נרשם מחדש ע"י הניצולים בספר היזכור של העיירה, ספק אם היה עולה מתהומות הנשייה. במעשינו היום, כל אחד ואחד מכם תורם מדעת או שלא מדעת לכך שדף זיכרון זה כמו רבים אחרים לא יאבד לנצח, ועלינו לדעת שכאלה יש עוד רבים הממתינים שיגאל אותם מישהו מן השכחה.

חורבן בילגוראיי עמ' 82 היתומים בשעת ארוחה חורבן בילגוראיי עמ' 83 ועד בית היתומים והילדים
שימו נא לב שיתומי הבית הולבשו בתלבושת אחידה, וליד מימין יש אפילו חיית מחמד.

ליצירת קשר

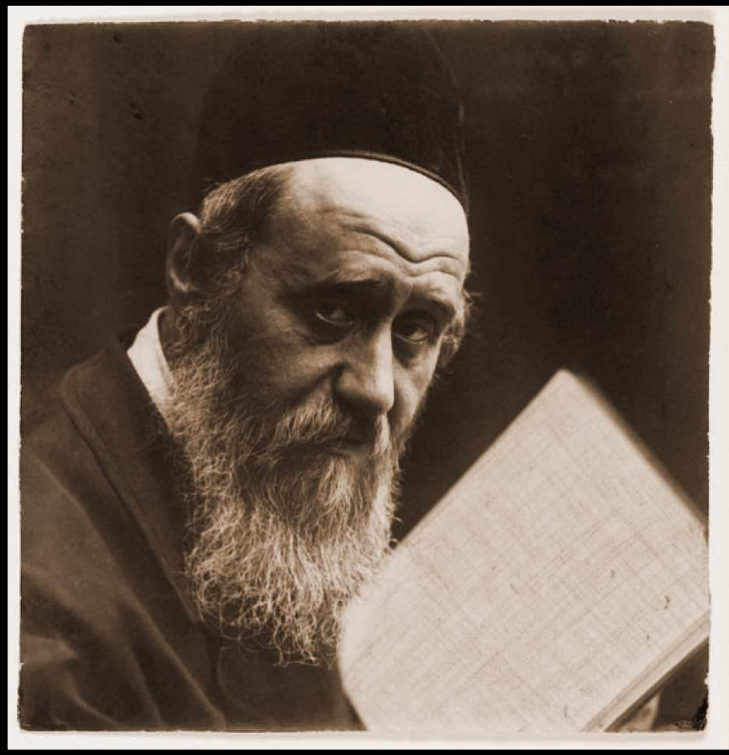
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 8 ~

הרב צבי יחזקאל מיכלסון יליד בילגוראיי שהיה לרבה של וורשה ופלונסק ושנרצח בטרבלינקה.

השבוע הגיעה אלי מפולין תמונתו של הרב צבי יחזקאל מיכלסון, הנה מה שהעליתי בחכתי כשחיפשתי מי היה האיש:

יליד בילגוראיי 1863 שהייתה אז תחום המושב היהודי של האימפריה הרוסית. האיש היה רב, תאולוג והיסטוריון, סופר ועורך התפרסם בספריו ההלכתיים, על האגדה, בביוגרפיות של רבנים שכתב ובעבודות ביבליוגרפיה.

היה בן לאברהם חיים מיכלסון ולאשתו חנה בילה. התייתם בילדותו, ונדד בין יישובים שונים. הצטיין כעילוי בלימודי תורה וכתב ככל הנראה שו"ת כבר בגיל 12. בשנת 1884, בגיל 21, סירב להצעה להיות רב בזמושץ' והיה תחילה רב בקראסנוברוד שבאזור לובלין. עקב הלשנה נרדף והועמד למשפט על ידי השלטונות הרוסים. לבסוף עקר לפלונסק שליד ורשה. כיהן בקהילה זו בין השנים 1893-1922, ושמו הלך לפניו כ"רב מפלונסק".

היה נשוי פעמיים, בראשונה להינדא סריל לבית שוורדשרף [גם משפחה בילגוראית נשואת פנים], ובשנית לפייגה זלדה לבית פרידלינג, אחותו של הרב צבי

הירש פרידלינג, עורך כתב העת "הבאר". פריצת מלחמת העולם הראשונה תפסה אותו בעת נופש בקרלסבאד (אז באימפריה האוסטרו-הונגרית), והוא לא יכול היה לחזור לקהילתו זמן ממושך. לאחר המלחמה, בשנת 1922, עבר לגור בוורשה, ושימש שם כאב בית דין וחבר בוועד הרבנים של העיר. היה פעיל מאוד בעניינים קהילתיים וחבר בתנועת "המזרח".

בעת הכיבוש הנאצי בוורשה שקד על עבודתו בארכיון הקהילה היהודית. חי את שנותיו האחרונות בגטו ורשה, והיה אחד הרבנים האחרונים בגטו. בשנת 1942 נשלח על ידי הגרמניים למותו במחנה המוות טרבלינקה. גם בתו חנה נספתה בשואה. הרב מיכלסון חיבר 43 ספרים שנדפסו ועוד ספרים שנשארו בכתב יד. שני ארגזים של כתבי יד שלו הלכו לאיבוד בעת מלחמת העולם השנייה, בהם בין היתר הספר "אמרי יחזקאל" – פירוש לתורה, הספר "מאת צבי" ואחרים. מבין כתביו שפורסמו נמצא את: דגן שמיים - על מסכת ברכות ומסכת ראש השנה, 1901. בית יחזקאל: שו"ת, 1924. פינות הבית (חידושים), 1924. סידור בית האוצר, 1931. תירוש ויצהר, 1936. ביוגרפיות של הרבנים יוסף תאומים, משולם זלמן אשכנזי, שבתאי בס, צבי הירש הלוי צמח, שלמה גנצפריד, יעקב אריה מרדזימין, פנחס שפירא מקוריץ, וערך את פרסום כתביהם.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 9 ~

סרטון היסטורי – כיבוש מינכן ע"י הצבא האמריקאי 30.04.1945

מחנה ריכוז דכאו, 20 מילין מהעיר דכאו, כוחות אמריקאים במשימה "שיחרור בוואריה" ["Freiheitsaktion Bayern"] באותו יום מחתרת מקומית נכשלה במשימה כשנתקלו בכוחות SS שהיו ממוקמים בקרבת העיר. צלם של חיל הקישור של צבא ארה"ב צילם את התקדמות חיל הרגלים, ודיביזיית השיריון ה-20 של צבא ארה"ב. הסרט שצולם ב-29 וה-30 לאפריל 1945 מראה קרבות ביניהם ליחידות SS המסתתרות ביערות. במהלך ההתקדמות נראה חייל אמריקאי נושא את שלט ציון הדרך של מינכן "מינכן בירת התנועה הנאצית" ["München - Hauptstadt der Bewegung"] כפי שקבע היטלר את כינוייה של העיר הבווארית. בתוך העיר חיל החלוץ האמריקאי פוגש באזרחים מקומיים שמשתפים פעולה, בעיר אין כבר קרבות או התנגדו, בניגוד למה שהורמכט באמצעות שדרי הרדיו שלו טענו. הסרט מראה את התקדמות חיל החלוץ האמריקאי דרך רחוב דכאו, הריסות העיר וכניעתה, בעלי תפקידים בעירייה ואזרחים מקומיים מקבילים את פני הטנקים האמריקאים בסחבות וסמרטוטים לבנים כאות לכניעה, ילדים מורמים לשחק על גבי הטנקים האמריקאים וגם גרמני אחד שעדיין מתפאר בשפם היטלריסטי כשברקע גלי הריסות...

לצפייה בסרט לחץ כאן

בברכה | רבקה ניב וישראל בר-און

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
 ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
 פקס: 03-5718129